

Undervisningsplan for håndværk og design samt håndarbejde

Formålet med undervisningen

Håndværksmæssige aktiviteter bringer mennesket i kontakt med mere end stof, farve og form. En skabende aktivitet engagerer følelseslivet, sætter individet i kontakt med sig selv og giver mulighed for oplevelse og erkendelse af rent almengyldige menneskelige principper. Kunstens ydre, materielle form, farve og udtryk giver sanseerfaringer som kan gå ud over det fysiske plan. Oplevelsen af et abstrakt indhold ved kunstværket giver erfaring på et ideelt plan. I kunsten samtaler det materielle med det åndelige.

Der er to sider ved kunst og håndværk: Oplæring i kunstfagene, og oplæring gennem kunstfaglige aktiviteter. I steinerskolen sker undervisningen gennem kunstfaglige aktiviteter fra første skoledag. Undervejs i skoleforløbet skilles enkelte kunstfag ud som egne fag, i tillæg til den fortsatte brug af disse aktiviteter tværfagligt.

Elevene får gennem et mangfoldigt fagtilbud erfaring med højst forskellige materialer. Det karakteristiske ved materialet og det værktøj som er nødvendigt til bearbejdelsen, stimulerer eleverne alsidigt gennem det fysiske sansbare og gennem de følelsesmæssige oplevelser de får. Ved formingen af et materiale er det lige så meget materialet som former elevens forståelse af muligheder og begrænsninger. Elevene lærer at tænke både praktisk og æstetisk; resultatet skal være både skønt og funktionelt. Og her er det livet selv som fortæller eleven om målet er nået – genstanden skal fungere i praktisk brug.

Arbejdet kræver aktivitet på alle planer: Tankemæssigt fra planlægning til hyppig iagttagelse og vurdering. Viljesmæssigt fordi elevenes dialog med materialer og værktøj kræver udholdenhed og udvikler fin- og grov motorik. Følelsesmæssigt gennem elevenes oplevelse af de æstetiske kvaliteter og deres indre respons på disse. Således bliver mødet mellem ideoplæg og gennemførelse – mødet mellem abstrakt forestilling og den konkrete virkelighed – til et felt for udvikling af begreber og skoling af tænkningen.

Håndværksmæssige aktiviteter fremelsker kunnen og selverkendelse. De udvikler samarbejdsevner, respekt, ansvarsfuldhed og tolerance og skaber således værdier som må ligge til grund for udviklingen af social og kulturel forståelse.

En af dem som med størst klarhed har udviklet begreber for kunstens egenart og betydning, er Friedrich Schiller. I sine breve "Om menneskets æstetiske opdragelse" fremsætter han de tre motiver stofdrift, formdrift og legedrift. I dynamikken mellem disse tre kræfter ligger princippet for den kreative

virksomhed, enten det gælder professionel aktivitet på højeste niveau eller det drejer sig om pædagogisk tilpasset virksomhed med kunstneriske elementer.

Den konkrete gevinst ved arbejdet med kunst- og håndværksfagene er mangfoldig:

- Øvelse i præcis iagttagelse og sansning.
- Øget evne til at opleve skønhed og andre kvaliteter i natur og i kulturudtryk.
- Erfare og kende forskellige materials muligheder og begrænsninger.
- Udvidelse af erfaringsområdet i mødet med egne og andres frembringelser.
- Stimulering af spontanitet, kunnen og tryghed i skabende processer.
- Styrkelse af virkelighedssans og selvbedømmelse i omgang med opgaverne.
- Udvikling af sociale færdigheder, særlig gennem samtidige handlinger i kunstneriske projekter.
- Erfaring med og opøvelse af "flow", fokuseret motivation; at komme i den mentale tilstand hvor man er et med det man arbejder med, hvor skellet mellem selvet og omgivelserne viskes ud og man handler intuitivt og lærer og præsterer på et andet bevidsthedsplan.

Forskningen har vist at disse erfaringer og færdigheder har stor værdi for al læring og forståelse, på tværs af konventionelle faggrænser.

Håndværk begynder lige fra skolestart som integrerede aktiviteter, som senere i forskelligt tempo får sine egne timer på timeplanen. I grundskolen dækkes håndværk af den klassiske betegnelse håndarbejde, altså med bløde materialer, og sløjd med hårde materialer som træ og andet. Fra 9. klasse sker der en videre specialisering og fordybelse, håndværket får her ofte præg af kunsthåndværk.

Gennem alderstilpassede udfordringer øges kundskaberne om værktøj og materialer, der øves udholdenhed og opleves mestring.

Håndværksfagets kompetenceområder og slutmål	
Kompetenceområder	Slutmål
Håndværk - bearbejdning (HB)	<i>Undervisningen giver eleven mulighed for at kunne:</i> <ul style="list-style-type: none"> • anvende redskaber, værktøjer og maskiner målrettet og sikkert til forarbejdning af materialer.

Håndværk - materialer (HM)	<p><i>Undervisningen giver eleven mulighed for at kunne:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • forarbejde mangeartede materialer selvstændigt i forhold til produktets form, funktion og udtryk.
Design (D)	<p><i>Undervisningen giver eleven mulighed for at kunne:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • arbejde med forskellige designprocesser knyttet til egen produktfremstilling.

Håndværksfagets udvikling		
Klassetrin: 1. til 9. klasse	Kompetenceområder	Delmål
Indhold og fokus		
<p>1.til 3. klasse</p> <p>I forbindelse med fortællestof og emner i hovedfagsundervisningen fremstilles voksfigurer, lerfigurer m.v., som illustrerer de forskellige emner, karakterer og andet.</p> <p>I 3. klasse fremstiller eleverne vægte i træ og kobber til brug for regneundervisningen, snitter redskaber til eget efterfølgende brug i håndarbejdsundervisningen (fx tene), smeder knive i jern under hjemstavns læren og bygger i samme forbindelse et hus, en pizzaovn eller lignende som et klasseprojekt</p> <p>Her trænes kompetencerne HB, HM, D.</p>	<p>Håndværk-bearbejdning (HB)</p> <p>Håndværk-materialer (HM)</p> <p>Design (D)</p>	<p><i>Undervisningen giver eleven mulighed for at:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - kunne anvende grundlæggende redskaber i form af fx snittekniv, modellerpinde og hammer <p><i>Undervisningen giver eleven mulighed for at:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - få indsigt i processer vedrørende mindre byggeprojekter - få kendskab til og afprøve gamle håndværkstraditioner <p><i>Undervisningen giver eleven mulighed for at:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - kunne fremstille enkle figurer og figurgrupper i voks og ler

<p>4. til 6. klasse</p> <p>I forbindelse med 4. klasses vikingeperiode indlægges ofte noget såkaldt grøn sløjd, hvor eleverne fremstiller brugsgenstande til vikingelege, - bl.a. kampstokke med dekoration. Andre aktiviteter i denne forbindelse kan inkludere sømsmedning, fremstilling af træskjolde og perler af ler.</p> <p>I sammenhæng med zoologiundervisningen kan fremstilles dyr og dyregrupper af de behandlede dyr i ler, som efterfølgende brændes til keramik.</p> <p>I 5. klasses historieundervisning især om Antikkens græske kultur er ler relieffer et brugbart emne, og i 6. klasse fremstilles ofte fedtstensamuletter i sammenhæng med Grønlandsundervisningen, ligesom våbenskjolde kan være relevante til historieperioden om middelalderen.</p> <p>I den deciderede håndværksundervisning, sløjd, som påbegyndes i 6. klasse, skal eleven fremstille brugsgenstande og legetøj i en overskuelig størrelse i træ. Dette kan være en mindre ske, en (dyre)figur som afslutning på en køkkenrulleholder og en mobile af krydsfiner.</p> <p>Eleven lærer herved at bruge værktøj som håndsav, snittekniv, huljern, rasp, fil og slibepapir. Eleven skal lære at udføre en opgave i træ efter en skitse. Eleven tager her et vigtigt skridt i retning af at lære en håndværkertilgang til arbejdet. Det stiller krav til elevens viljeskræfter at gennemføre en opgave, og eleven udvikler udholdenhed i arbejdet med at overvinde materialets modstand.</p> <p>Her trænes kompetencerne HB, HM, D.</p>	<p>Håndværk- bearbejdning (HB)</p> <p>Håndværk-materialer (HM)</p> <p>Design (D)</p>	<p><i>Undervisningen giver eleverne mulighed for at:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - kende og kunne anvende grundlæggende håndværktøjer og redskaber og vælge dem efter hensigt - have viden om og kunne beherske grundlæggende teknikker til bearbejdning af træ - selvstændigt kunne forarbejde træmaterialer efter instruktion <p><i>Undervisningen giver eleven mulighed for at:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - kende og kunne skelne mellem bløde og hårde materials anvendelsesmuligheder - have kendskab til materials oprindelse <p><i>Undervisningen giver eleven mulighed for at:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - kunne bruge egne ideer ved fremstilling af brugsgenstande - kunne afprøve egne ideer ift. form og funktion - kunne arbejde med design indenfor en given ramme: størrelse, balance, holdbarhed, funktion og æstetik - have viden om skitsers formål og struktur
<p>7. til 9. klasse</p>	<p>Håndværk- bearbejdning (HB)</p>	<p><i>Undervisningen giver eleverne mulighed for at:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • have opnået kunnen i hænderne efter

7.klasse

I sløjdundervisningen i 7. klasse skal eleven fremstille en brugsgenstand efter en skitse eller tegning, en genstand som medfører formgivning med både indre og ydre form. Det kan fx være en skål ud af et større stykke træ. Eleven får undervejs lov til at prøve kræfter med et begrænset antal maskiner.

Eleven skal lære at omsætte en ide til virkelighed. Tanker og forestillinger udmøntes i et tredimensionelt resultat. I arbejdet med hammer og stemmejern stilles der nu højere krav til udholdenhed. I tilgift hertil lærer eleven også noget om ansvarlig omgang med værkstedets maskiner.

8.klasse

I 8. klasse får sløjd mere karakter af snedkeri. Eleven skal fremstille enkle møbler, fx i form af en taburet med enten træsæde eller et sæde flettet i snor. Eleven skal lære at arbejde efter en nøjagtig tegning. Han eller hun skal lære at planlægge arbejdsgangen.

Eleven skal også udvikle og gennemføre et stykke arbejde efter egen ide. I dette arbejde skal tænkning og vilje samarbejde for at opnå det ønskede resultat.

I snedkeri vælges individuelle opgaver der er en udfordring for tænkningen, praktisk tilrettelæggelse og øvelser i at bearbejde træ til på forhånd tegnet brugsgenstand/møbel, håndtering af værktøj som stemmejern og høvl, fx slibning, boremaskiner, rystepudser, stiksav m.v. - og sikkerhed i omgang med disse værktøjer samt hensigtsmæssigt valg af materialer. Der anvendes sammenføjningsmetoder som f.eks. tapper og dyvler.

I forbindelse med hovedfagsundervisningen er der mangfoldige muligheder for at inddrage formgivning i især ler, fx knogler eller hele kranier i forbindelse med undervisningen i menneskekundskab.

I 8. klasses skuespil kan eleverne nu inddrages mere selvstændigt i det praktiske

tålmodig øvning

- kunne følge skriftlige arbejdsbeskrivelser
- vælge hensigtsmæssige teknikker og arbejdsredskaber og maskiner
- kunne bruge specialværktøj til fx pilefletning, smedning og keramik hensigtsmæssigt og forsvarligt
- kunne arbejde med præcision og bruge måleredskaber med nøjagtighed
- have viden om vidt forskellige materialers forarbejdningmuligheder
- kunne færdes sikkert i værkstederne
- have viden om elementære sikkerhedsforanstaltninger og sikker brug af værktøjer, redskaber, maskiner og materialer og kunne vælge mellem og bruge dem hensigtsmæssigt
- kunne disponere tid og indsats i en værkstedssammenhæng
- kunne arbejde ved- og udholdende, udvikle nærvær i arbejdsprocessen, udvikle selvkontrol og viljeskraft samt iagttagelsesevnerne
- kunne vurdere eget arbejde og indsats i forhold til mål og ide
- bruge relevante fagudtryk
- kunne planlægge en arbejdsproces før påbegyndelse
- lære af egne erfaringer i arbejdet og selv tilrette den efterfølgende proces

arbejde med opbygning af scenografi og ophængning af belysning, og i forbindelse med den selvstændige produktopgave fremstiller eleverne ofte egne produkter eller prototyper af deres behandlede emner.

9.klasse

I 9. klasse er der en række forskellige håndværk som eleverne har i perioder på mellem 3 og 6 uger, men fælles for dem alle er at eleverne stilles over for et materiale de skal arbejde med, og en opgave de skal løse, hertil redskaber de skal lære at kende og anvende i processen. Måden de løser opgaven på, er individuelt forskellig - idet der normalt ikke er tegninger og mål krav. Det betyder at hver elev løser opgaven på sin måde i løbet af arbejdsprocessen, og elevernes arbejder er derfor unika. Her er altså tale om kunsthåndværk. Materialet kan fx være jern, og opgaven kan være at lave en lysestage. Et antal modeller er stillet frem; eleverne får udleveret et stykke jern, de har et værksted til rådighed med en esse, ambolt og værktøj; ligesom de har en lærer der kan vejlede.

Det der herefter kræves af eleven, er en fordybelse hvor han/hun glemmer sig selv for at koncentrere sig fuldstændigt om materialet og arbejdet hermed. Eleven skal så at sige handle med hænderne ud fra en erkendelse af eller oplevelse med materialets egenart. Eleven kommer i denne proces ind i en dialog - hvor materialet svarer på de handlinger han/hun gør i form af et konkret resultat af fx et hammerslag, og hvis resultatet ikke er tilfredsstillende, må man forsøge sig med korrektioner. Det vil sige at håndværket giver mulighed for tilbagemelding på en helt anderledes måde end tænkearbejdet i fag som historie, geografi og samfundsfag. I håndværket øves således dømmekraften, ikke efter en tilbagemelding fra læreren, men nu og her i arbejdsprocessen, og det er eleven selv der dømmes sin egen indsats. Arbejdet med håndværk kan således ses som et redskab til at styrke tænkningen og fagligheden gennem viljen (dvs. iagttagelse, tænke, korrigere og handle i fortløbende proces).

Hver enkelt elev skal præstere en viljesindsats når han/hun gennemgår den lange seje proces som er nødvendig for at bearbejde et materiale så der kommer et

Håndværk-materialer
(HM)

Design (D)

Undervisningen giver eleven mulighed for at:

- have opnået fornemmelse for forskellige materialers egenskaber og kvaliteter
- aflæse et materiales tilstand (fx jerns temperatur eller lers tørhed) og beslutsomt reagere hensigtsmæssigt herpå

Undervisningen giver eleven mulighed for at:

- kunne fremstille produkter med udgangspunkt i egne ideer og have kendskab til en designproces - fra ide til produkt
- kunne arbejde med æstetiske udtryk i et produkt
- udvikle praktisk dømmekraft
- kunne evaluere egen designproces og eget produkt ud fra designidé

resultat ud af det. At komme igennem barrierer af fejl, modstand og egen utilstrækkelighed er en lang sej proces - men når det lykkes, kommer eleverne ind i en tilstand af rytmisk flow som bærer dem igennem. Her har også det sociale fællesskab en betydning. Dette fællesskab i et værksted har en særlig karakter, idet alle elever samtidigt befinder sig i en arbejdsituation hvor den enkelte er fordybet i og koncentreret om arbejdet med at bearbejde materialet; dette synliggøres eller høres af alle i værkstedet og skaber en god og varm stemning.

Jern: Eleverne former i jern; de får praktisk erfaring med at skære, varmsmede og koldsmede. Følgende teknikker øves i arbejdet med varmsmedning: stukning, strækning, spaltning og bøjning. Eleverne sammenføjer ved nitning eller svejsning ligesom de laver overfladebehandling ved at file og polere, og så laver de overfladebeskyttelse ved sort indbrænding. I varmsmedning laves mindre ting som lysesager, knager, værktøj - praktiske ting som kan bruges.

Keramik: Eleverne former krukker og skåle med låg i stentøjsler. Eleverne formgiver selv under vejledning deres genstande, ligesom de selv skal udtænke både form-, dekorations- og overfladedesign som passer til den fremstillede form, fx i form af en dyrefigur eller lignende som håndtag, indprentede gentagne mønstre i lerets overflade og evt. en pålagt glasur relevante steder. Krukkerne fremstilles ved plade- og pølseteknik.

De kompetencer der er resultatet af evner, kvaliteter og erfaringer øvet i håndværksundervisningen kan overføres og bruges i alle andre sammenhænge.

Her trænes kompetencerne HB, HM, D.

Håndarbejdsfagets formål

I faget håndarbejde tilstræbes det, ligesom i enhver anden helhedspædagogik, at tilgodese alle sider af eleven. Gennem det skabende håndværksmæssige arbejde øves praktiske færdigheder samtidig med, at æstetisk sans og praktisk tænkning fremmes.

Der lægges vægt på gode, hensigtsmæssige materialer, redskaber og værktøjer, som er en forudsætning for det gode arbejde og glæden ved det færdige produkt.

I starten undervises efter mesterlærerprincippet. Sidenhen suppleres med skrevne instruktioner, som skal træne eleven i at forstå og bruge en faglig tekst.

I den tekstile designproces får eleven mulighed for at opleve udfordring, glæde og følelsesmæssigt engagement, når ideer via forarbejdede materialer omsættes til konkrete produkter med en funktionel og æstetisk værdi for eleven selv og for andre. Gennem den skabende proces udvikler eleven erfaring og selvtillid til egne evner.

Som inspiration til mange designprocesser bruger vi vores kultur – både den lokale og globale.

Eleverne skal blive fortrolige med og have en forståelse for både den tekstile kultur, som rækker tilbage i historien mod tidligere tiders håndværkstraditioner, men også den, der rummer en nutidig dimension.

Håndarbejdsfagets kompetenceområder og slutmål

Kompetenceområder	Slutmål
Håndarbejde - bearbejdning (HB)	<i>Undervisningen giver eleven mulighed for at kunne:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Kunne anvende værktøjer, redskaber og maskiner (symaskine) forsvarligt til forarbejdning af materialer.
Håndarbejde - materialer (HM)	<i>Undervisningen giver eleven mulighed for at kunne:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Kunne forarbejde materialer i forhold til produktets form, funktion og udtryk.

Design (D)	<p><i>Undervisningen giver eleven mulighed for at kunne:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • arbejde med designprocesser knyttet til egen produktfremstilling.

Håndarbejdsfagets udvikling		
Klassetrin: 1.til 9. klasse Indhold og fokus	Kompetenceområder	Delmål
<p>1.til 3.klasse</p> <p>1.klasse Strikning er et vigtigt element i undervisningen. Det kræver finmotorik og er en god øvelse i koordination af begge hænder. Gennem anstrengelse og tålmodigt arbejde opnås rutine, og viljen hos barnet styrkes.</p> <p>I 1. klasse er hovedtemaet at lære at strikkes med 2 pinde. Materialet er hovedsageligt uldgarn, gerne plantefarvet. Eleven fremstiller selv sine strikkepinde. Der strikkes i enkle former og det første arbejde kan f.eks. være en lille bold. Det store strikkearbejde er en bamse eller en dukke. Indledningsvis tvindes, drejes og knyttes snore i uldgarn i forskellige farvekombinationer. Eleverne er i nogen grad med til de efterfølgende monteringer og udstopninger. Der øves at tråde en nål og hæfte ender.</p> <p>2.klasse I 2. klasse arbejdes der med hækling. Materialet er hovedsageligt bomuldsgarner. Der øves den svære kunst at slå luftmasker op i tilpas størrelse både med og uden hæklenål. Hæklingen åbner for næsten</p>	<p>Håndarbejde - bearbejdning (HB)</p> <p>Håndarbejde - materialer (HM)</p>	<p><i>Undervisningen giver eleverne mulighed for at:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kunne anvende grundlæggende redskaber i form af strikkepinde, hæklenåle, synåle, håndtene, håndkarter. • Kunne fremstille enkle redskaber (strikkepinde, simpel håndtene). • Kunne anvende grundlæggende teknikker når der skal strikkes, kartes, spindes, væves og sys i hånden. • Kunne udvikle finmotorik. <p><i>Undervisningen giver eleverne mulighed for at:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kende processen fra uld til garn. • Kende til materialers egenskaber, her fortrinsvis uld, silke og bomuld. • Få kendskab til og afprøve gamle

<p>ubegrænsede muligheder for at forme. Det første arbejde kan f.eks. være fremstilling af grydelapper. Der øves at hækle luftmasker, fastmasker og evt. stangmasker.</p> <p>Herefter lærer eleven at hækle runde former til et boldnet, en sommerhat eller andre brugsting. Undervejs arbejdes der med ind- og udtagninger, fremstilling af knaphuller og knapper, og der læres at hæfte ende på bagsiden.</p> <p>Efterfølgende kan andre projekter f.eks. være fri broderi med enkle sting på stof, eleven selv har malet.</p> <p>3.klasse</p> <p>Det gennemgående tema er hjemstavnslæren i hovedfag, der danner grundlaget for en del af håndarbejdsundervisningen i 3. klasse.</p> <p>Oftest fremstiller eleven selv sin håndten. Ulden skal bearbejdes inden den kan bruges: den skal evt. først vaskes, siden kartes og til sidst spindes på håndten. Det kræver fornemmelse for materialet og masser af øvelse at få spundet uld til brugbart tråd eller garn. Det færdigt spundne garn bruges til at væve en hyrdetaske.</p> <p>Hæklingen tages op igen ved færdiggørelsen af tasken, og eleverne stifter bekendtskab med en gammel metode til fremstilling af snore, når de ”slendrer” hanken.</p> <p>Her trænes kompetencerne HB, HM, D.</p>	<p>Design (D)</p>	<p>håndværkstraditioner.</p> <p><i>Undervisningen giver eleverne mulighed for at:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan alene eller i fællesskab fremstille produkter efter oplæg.
<p>4.til 6.klasse</p> <p>4.klasse</p> <p>I 4. klasse er temaet korsstingsbroderi. Det kræver tålmodighed og sans for præcision at sy små ensartede sting, og det tilstræbes, at eleven bliver bevidst om stingenes ensartede retning. Samtidig skal der holdes orden på ret – og vrangside. Eleverne laver selv et udkast til det, der skal broderes. Mønstrene er geometriske og abstrakte i formen og symmetriske ved spejlvending. Arbejdet udmunder i en pung, taske, penalhus eller lignende</p>	<p>Håndarbejde - bearbejdning (HB)</p>	<p><i>Færdighedsmål: Undervisningen giver eleven mulighed for at:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • beherske strikning med 5 pinde til rummelige genstande – tænke tredimensionalt. • Kunne anvende korssting. • Kunne starte og afslutte et strikkearbejde mere selvstændigt • Kunne strikke mønstre.

brugsting.

5.klasse

I 5. klasse genoptages strikningen nu med 5 pinde og evt. rundpinde til strikning af mere komplicerede arbejder i form af huer, vanter, sokker el.lign., hvor det rummelige aspekt i strikningen er den nye udfordring. Garnet er tyndere end tidligere og gerne plantefarvet. Hvor det er muligt, inddrages eleverne i plantefarvningen.

Der læres ind – og udtagninger samt ribstriking. Eleven har som udgangspunkt for deres arbejde tegnet udkast til den ønskede model med angivelser af farver og mønstre.

6.klasse

I 6. klasse arbejdes der med tredimensional tekstilformgivning. Det kan være fremstilling af flokdyr fra den afrikanske savanne eller den nordlige halvkugle, idet der kan knyttes an til geografiundervisningen. Inspiration kan findes i bøger og på internettet.

Eleverne fremstiller deres dyr med naturtro proportioner og gerne i bevægelse. Fra deres tegning fremstilles et tredimensionelt mønster. De lægger deres mønsterdele på stof og syr med små ensartede sting i hånden. Her er det vigtigt, at de lærer at holde arbejdet i hånden mens de syr i stedet for fladt på bordet. Retsiden vendes ud og dyret skal stoppes så fast, at det kan stå. Hele processen kræver omtanke, tålmodighed og udholdenhed.

Materialet kan være bomuldsstof som eleverne selv farver, eller uldfilt som de selv har fremstillet.

Der broderes og filtes detaljer som f.eks. øjne, striber på zebraen og pletter på giraffen – den sidste finish.

Håndarbejde -
materialer (HM)

Design (D)

Vidensmål: Undervisningen giver eleven mulighed for at:

- Kende navnene på grundlæggende sting og teknikker.
- Kende navnene på grundlæggende redskaber og bruge dem hensigtsmæssigt til den valgt opgave.

Færdighedsmål: Undervisningen giver eleven mulighed for at:

- Kunne bruge forskellige dekorationsteknikker og kombinere materialer.

Vidensmål: Undervisningen giver eleven mulighed for at:

- Have viden om kombination af materialer f.eks. ved dekoration.
- Have kendskab til materialers oprindelse.

Færdighedsmål: Undervisningen giver eleven mulighed for at:

- Kunne bruge egne ideer ved fremstilling af et broderi motiv.
- Kunne arbejde med design inden for en given ramme: komposition, farver.
- Kunne skabe et produkt f.eks. et dyr efter egen skitse og mønsterdesign.
- Kunne opøve tålmodighed og vedholdenhed til at gennemføre et arbejde.

<p>Andre arbejder på dette klassetrin kan være knyttarbejde, patchworksyning eller fremstilling af hjemmesko af eurytmisko.</p> <p>At lære at sy på symaskine kan tages op på dette klassetrin sidst på året som en forberedelse til det kommende års nye udfordringer.</p> <p>Her trænes kompetencerne HB, HM, D.</p>		<p><i>Vidensmål: Undervisningen giver eleven mulighed for at:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Have kendskab til skitsers formål. • Have viden om enkel arbejdstilrettelæggelse.
<p>7.til 9.klasse</p> <p>7.klasse</p> <p>I 7. klasse arbejdes der videre med formgivning ved fremstilling af en beklædningsgenstand –ofte en anorak, en taske eller lign. Nu sys der på symaskine, hvilket åbner op for helt nye udfoldelsesmuligheder. Indledningsvis tages der ”sykørekort” med henblik på at få kendskab og øvelse i maskinens forskellige funktioner.</p> <p>Der lægges op til, at eleverne kan ændre i mønsteret til et mere personligt design. Der tages mål, mønster aftegnes, stoffet klippes ud og delene sættes (rigtigt) sammen og sys. Der sys lommer, lynlåse, knapper og bånd i.</p> <p>Eleverne lærer at håndtere strygejern og strygebræt og at strygningen ofte er et vigtigt element i et syarbejde. Det er også en udfordring at stryge rummelige former på et fladt bræt.</p> <p>Til arbejdet hører at følge enkle skriftlige arbejdsbeskrivelser og instruktioner, og eleverne får en ide og viden om arbejdsgangen i et syarbejde.</p> <p>De erfarer, at et grundigt forarbejde, præcision og tålmodighed er vigtige elementer, hvis resultatet skal blive brugbart og smukt.</p> <p>I forbindelse med dramaperioden kan det komme på tale at sy/ændre kostumer.</p>	<p>Håndarbejde - bearbejdning (HB)</p>	<p>(udbygger og supplerer målene efter 6.klasse)</p> <p><i>Færdighedsmål: Undervisningen giver eleven mulighed for at:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Have opnået kunnen i hænderne gennem tålmodig øvelse. • Kunne sy på symaskine med nogen rutine, herunder bruge de forskellige funktioner og sting hensigtsmæssigt. • Kunne bruge givne mønstre, hvilket indebærer at lægge mønster på stof, afmærke og klippe ud. • Kunne anvende dekorationsteknikker herunder broderi, stofmaling, tekstiltryk og applikation. • Vælge hensigtsmæssige teknikker og arbejdsredskaber. • Kunne anvende specialværktøj til læderarbejde hensigtsmæssigt. <p><i>Vidensmål: Undervisningen giver eleven mulighed for at:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Have viden om sikker brug af redskaber og

8.klasse

I 8. klasse er temaet arbejdsgangen i massefremstilling inden for tekstilindustrien. I "vores virksomhed" produceres der forklæder til 1. klasse med et personligt broderet navn og motiv på. Her oplever eleverne samspillet i en produktion, hvor hver (gruppe) har ansvaret for at udføre sin del af arbejdet således, at næste led i produktionen kan udføres tilfredsstillende.

Eleverne får stor øvelse og rutine i tidligere lærte færdigheder ved denne opgave, og den tekniske kunnen bliver uddybet.

De mest anvendte broderiteknikker bliver lært, så eleverne frit kan designe udsmykningen på forklædet.

Hvis det ikke er nået i 7. Klasse gennemgås forskellige materialer (natur og kunstige) med fordele og ulemper, herkomst osv.

Sidst på året kan der arbejdes med et selvstændigt planlagt syarbejde, der kan undervises i materialelære, der kan stoppes strømper og stryges skjorter.

9. klasse

I 9. klasse arbejder eleverne med et nyt materiale i form af læder. Dette materiale har en fast struktur og en hård overflade og indbyder til fremstilling af forskellige nyttegenstande som bæltter, punge, etuier samt tasker i alle størrelser. Arbejdet med læder kræver brug af værktøj, som ligeledes er nyt for eleverne. Før et arbejde påbegyndes laves der skitser, og arbejdsgangen tilrettelægges. Omtanke og nøje planlægning er vigtige elementer i arbejdet med læder. Indfarvning og efterbehandling af emnerne er også en vigtig del af arbejdet. Sideløbende med den praktiske del fortælleres der om de forskellige processer og garvemetoder en hud gennemgår, før det bliver til brugbart læder.

Andre materialer som f.eks. gummi (fra en cykelslange) kan være alternativ til læder.

Her trænes kompetencerne HB, HM, D.

Håndarbejde -
materialer (HM)

Design (D)

symaskiner.

- Have viden om skitsers formål.

Færdighedsmål: Undervisningen giver eleven mulighed for at:

- Have opøvet en fornemmelse for materialers egenskaber og kvalitet.
- Kunne forarbejde læder og skind til et funktionelt og æstetisk produkt.

Vidensmål: Undervisningen giver eleven mulighed for at:

- Opnå kendskab til forskellige tekstile materialers egenskaber og anvendelsesmuligheder.
- Få et indblik i den proces et stykke læder har gennemgået, fra det som hud på et dyr kan blive til et brugbart materiale.
- Få kendskab til genanvendelse af materialer og viden om ressourcebevidsthed.

Færdighedsmål: Undervisningen giver eleven mulighed for at:

- Være i stand til at ændre i et givent mønster og selv fremstille et enkelt mønster.
- Kunne følge skriftlige arbejdsbeskrivelser.
- Kunne fremstille produkter med udgangspunkt i egne ideer.

- Eksperimentere med form, farve og materialesammensætning.
- Kunne samarbejde om et projekt (forklædefremstilling på "fabriksmanér").
- Kunne eksperimentere med teknikker og modeller i et let bearbejdeligt materiale til afprøvning af det planlagte produkt f.eks. i pap før det gennemføres i eksempelvis læder.
- Kunne arbejde med præcision.
- Kunne vurdere eget arbejde og indsats i forhold til mål og ide.
- Bruge relevante fagudtryk.
- Kunne planlægge før man sætter i gang.
- Kunne arbejde med det æstetiske udtryk i produktet.

Vidensmål: Undervisningen giver eleven mulighed for at:

- Have kendskab til en designproces– fra ide til produkt.